

Miljö- och stadsbyggnadsnämnden
KFKS 2012/696-214
Planenheten
Nacka kommun
131 81 Nacka

2014-02-02

Yttrande över program för Älta centrum.

Sammanfattning

- En fördjupad översiktsplan bör tas fram för Älta centrum innan program och detaljplanearbete påbörjas
- Miljökonsekvenserna av programförslaget behöver fördjupas
- Ekosystemtjänsterna måste in i planeringen från början
- Älta våtmark måste utökas för att förbättra reningen av dagvattnet som rinner till Ältasjön
- Dagvattendammar bör finnas på plats innan byggnation påbörjas för att minska utsläppen under byggskedet
- En naturinventering bör genomföras för hela programområdet
- Ny bebyggelse bör ha gröna tak och fasader
- Bebyggelseområdena E (Våtmarken) och G (Ältavägen södra) bör utgå
- Planeringen bör syfta till att minska biltrafiken, inte öka den som nu är fallet

Inledning

Naturskyddsföreningen i Nacka ser positivt på den stadsbyggnadsidé som ligger bakom programförslaget. Det finns dock en del som behöver förbättras i förslaget. T.ex. behöver Älta våtmark behandlas mer utförligt där rekommendationerna från de dagvattenutredningar som gjorts borde inarbetas tydligare i programmet. Det gäller bl.a. att våtmarken måste utökas vilket borde framgå av programmet.

Likaså måste ambitionerna gällande hållbart byggande höjas.

Val av planeringsinstrument – Fördjupad översiktsplan bättre än planprogram

När Nacka nu ska bygga stad på västra och centrala Sicklaön väljer man att använda planprogram som planeringsinstrument innan detaljplanearbetet startas. Flera program har redan varit ute på samråd.

Vi har när det gäller Nacka stad förespråkat att Nacka kommun borde ta fram fördjupade översiktsplaner (FÖP) istället för planprogram. Vi menar att det vore ett bättre sätt att hantera de mycket komplexa frågorna som ska hanteras när Nacka ska bygga stad och samma sak gäller även när Älta ska förtätas. En FÖP ställer andra krav på samråd med

kommunmedborgarna då den, precis som en översiktsplan, ska sändas både på samråd och sedan utställning. En FÖP ska också miljöbedömas precis som en översiktsplan, alltså måste en miljökonsekvensbeskrivning (MKB) enligt miljöbalkens krav tas fram.

Planeringsförutsättningar – Natur

Naturen och naturvärdena är mycket knapphändigt beskrivna i programmet. Någon naturvärdesinventering tycks inte ha gjorts. Detta är en brist och lite förvånande med tanke på att Nacka kommun låtit göra naturvärdesinventeringar inför planprogrammen för Nacka stad. Då har detaljerade trädinventeringar gjorts där alla särskilt värdefulla träd har registrerats. Detta gör det möjligt att redan i programskedet undanta vissa områden med höga naturvärden från bebyggelse och att i detaljplaneskedet kunna spara värdefulla träd så långt möjligt. Vi förutsätter att sådana naturinventeringar kommer att göras innan detaljplanearbetet påbörjas. Att enbart inventera våtmarken är inte tillräckligt utan all grönyta bör inventeras. Viktigt är att inventeringarna görs under vår och sommartid.

I detaljplaneskedet bör enskilda naturvärdesträd sparas och integreras i den förtätade stadsmiljön så långt det är möjligt. Enskilda träd kan bli ett kvalitativt inslag på en gård eller i en park.

Ekosystemtjänster

Naturskyddsföreningen i Nacka menar att ekosystemtjänstanalyser bör göras inför all planering för att kartlägga vilka ekosystemtjänster som finns inom området så att planeringen sedan kan utgå från dessa. Detta för att vi inte ska bygga bort viktiga ekosystemtjänster som reglering av vattenflöden, pollinering, klimatutjämning, rening av luft m.m. Med ekosystemtjänstanalyser kan planeringen istället bidra med att förstärka ekosystemtjänsterna. En beskrivning av ett områdes naturvärden ger inte en heltäckande bild över ett grönområdes betydelse. Ett grönområde kan ha stor betydelse för t.ex. vattenreglering eller klimatutjämning utan att för den skull hysa några rödlistade arter.

Dagvatten och Ältasjön/Älta våtmark

Programmet tar upp att Ältasjön kommer att bli en s.k. vattenförekomst enligt EU:s ramdirektiv för vatten. Detta ställer stora krav på att ytterligare minska utsläppen av näringsämnen och föroreningar till Ältasjön om god ekologisk och kemisk status ska kunna uppnås. Enligt rapporten "*Modellering av näringsbelastning och åtgärdsförslag för Ältasjön*", Norconsult, kan reningen av dagvattnet som tillförs Ältasjön förbättras väsentligt om den nuvarande våtmarken utökas. Det är den del av våtmarken som ligger väster om Ältavägen som kan förbättras för att öka reningseffekten. Detta kan göras t.ex. genom att låta den nuvarande bäcken få ett mer meandrande förlopp än idag.

Naturskyddsföreningen i Nacka anser att det område som pekas ut i rapporten (fig 6 i rapporten) bör avsättas för att nyttjas som våtmark. Alltså måste kvarteret vid våtmarken utgå ur programmet.

Förutom att förbättra vattenkvaliteten i Ältasjön kan en utökad våtmark också bli en tillgång för den biologiska mångfalden med livsmiljöer för en mängd olika arter likaväl som ett vackert parkområde för Ältaborna och en naturpedagogisk resurs för skolor och förskolor i området.

Enligt programmet bör det studeras vidare hur våtmarkens reningsfunktion kan utvecklas. Vi menar att detta bör utredas i detalj innan ytterligare planering sker.

Rekommendationerna i dagvattenutredningen måste följas. Vi vill särskilt uppmärksamma den sista meningen i Swecos dagvattenutredning: *Ytterligare insatser måste göras runt sjön för att sjön ska nå framtida MKN*. Trots de omfattande åtgärder som föreslås i de två utredningarna kommer det ändå inte att räcka till för att Ältasjön ska uppnå de kommande miljö kvalitetsnormerna enligt EU:s vattendirektiv. Detta viktiga faktum borde omnämnas i programmet. Vilka ytterligare åtgärder planeras för att Ältasjön ska kunna uppnå miljö kvalitetsnormerna?

Viktigt är också att det sker en löpande uppföljning av dagvattenfrågorna genom hela byggprocessen för att säkerställa att alla nödvändiga åtgärder vidtas under byggandet.

Vi vill uppmärksamma på att schaktning och sprängning av mark och berg gör att dagvattnet förorenas och då bör dagvattendammar och en utökad våtmark finnas på plats.

Hållbart byggande

Vi anser att ambitionerna vad gäller hållbart byggande måste höjas i programmet. Nacka kommun och Wallenstam har valt att fokusera på fyra målområden från kommunens ”riktlinjer för hållbart byggande”. Energieffektiva byggnader och gröna byggnader är tydligen inte något som prioriteras när Älta ska förtätas. Detta är olyckligt. Vi är tveksamma till den strategi Nacka kommun valt där man kan välja några målområden från riktlinjerna för hållbart byggande och välja bort andra. Det blir inget hållbart byggande om man kan välja bort viktiga områden som energieffektivitet t.ex. Hållbar utveckling är inget smörgåsbord där man kan plocka lite som man vill. Ska verklig hållbarhet uppnås måste alla delar ingå.

I det nu aktuella programmet är t.ex. dagvattenfrågorna centrala med tanke på Ältasjöns dåliga status. Då borde rimligen målområdena ”dagvatten” och ”gröna tjänster” ha valts. De fyra målområden som valts har mycket lite med ekologisk hållbarhet att göra.

Vi menar att alla nya byggnader ska förses med gröna tak och fasader och vara noll eller plusenergihus.

Trafik

Enligt den trafikutredning som gjorts inför programarbetet kommer programförslaget att generera 8700 fler resor än i dagsläget. Det är tyvärr vanligt att samhällsplaneringen till stor del styrs av liknande trafikprognoser som sedan ligger till grund för hur planer utformas avseende gatustruktur och parkeringar. Biltrafiken måste minska av flera skäl. För att vi ska klara att minska utsläppen av koldioxid med 30 % till 2030 som regionen har kommit överrens om måste den prognostiserade trafikökningen minska. Detta mål är i sig inte tillräckligt högt utan utsläppen måste minska betydligt mer än så vilket ställer ännu större krav på att minska på vägtrafiken och att planera samhället så att en sådan minskning är möjlig. Biltrafiken orsakar också lokala problem som buller och luftföroreningar. Stora delar av programområdet är bullerstört redan idag. Sedan har vi förstås också situationen med peak oil där vi kan vänta oss högre energipriser i framtiden och den positiva utveckling vi sett

under flera år där trafiken inte ökar utan har planat ut. Dessa perspektiv borde genomsyra all samhällsplanering, i synnerhet om man ger sken av att planera för hållbar utveckling.

Vi menar att man istället måste fråga sig hur planeran vi nya Älta centrum så att trafiken minskar? Hur gör vi det möjligt att leva utan bil i Älta? Hur gynnar vi framväxten av bilpooler i Älta? Hur utnyttjar vi förtätningen så att behovet av bilåkande minimeras? Vilka åtgärder behövs för att gynna promenerande, cykling och kollektivtrafik? Planeringen måste syfta till minskad biltrafik om de vackra orden om hållbar utveckling ska kunna tas på allvar.

Enligt programförslaget planerar man för ett parkeringstal på 0,9 p-platser per lägenhet. Vi anser att man inte längre ska använda sig av parkeringsnormer på det sättet. I *Parkering för hållbar stadsutveckling* från SKL kan man läsa följande: *I synnerhet börjar användningen av statistiska parkeringstal omvärderas och i flera länder har miniminormer för parkering vid nya exploateringar ersatts med tak för antal parkeringar.* Vi kan rekommendera den skriften när det gäller att utforma parkeringsstrategier i syfte att minska bilåkandet.

I Översiktsplanen anges att "Utbyggnadsplanerna i Älta kräver en särskild satsning på busstrafiken i denna kommundel". Det är förvånande att några förslag på satsningar på busstrafiken inte finns med i programförslaget. Med tanke på ombyggnaden av Slussen borde framförallt busstrafiken till Gullmarsplan kraftigt förstärkas. I programförslaget framgår inte placeringen av busshållplatser. Detta borde givetvis finnas med redan nu så att planeringen kan styras efter var kollektivtrafiken kommer att gå.

Avslutningsvis när det gäller trafiken vill vi påminna om den kritik vi och många andra har haft på den planerade handelsetableringen precis söder om programområdet, detaljplan för Ältabergsvägen. Vi avstyrkte de planerna under samrådet just för att det blir en extern handelsetablering som driver upp trafikmängderna.

Bebyggelseområden

Enligt programmet placeras nybebyggelsen i huvudsak på redan ianspråktagen mark eller extensivt utnyttjade grönytor. Detta är något som vi självklart ser mycket positivt på. Men vi menar samtidigt att mer detaljerade inventeringar av naturvärden bör göras för att kunna identifiera t.ex. naturvärdesträd så att hänsyn kan tas i detaljplaneskedet.

Nedan kommenterar vi några av de föreslagna bebyggelseområdena.

Ettapp C, Fläderparken (Fd Strandparksskolan)

Skolområdet ska omvandlas till bostäder. Ingen naturmark behöver tas i anspråk vilket är positivt. Men vi undrar om det är ordentligt utrett att de skollokaler som föreslås i programmet räcker till? Risken är annars att man kommer att behöva bygga en ny skola och då ta natur eller parkmark i anspråk.

Ettapp E, Våtmarken

Som vi tidigare nämnt borde detta område utgå helt.

Ettapp G, Ältavägen södra

Ett exempel på ett litet skogsområde som ligger inklämt mellan bebyggelse och vägar som kan utföra många viktiga ekosystemtjänster som vattenreglering, klimatutjämning m.m. och bör bevaras.

Etapp I, Gränskvarter

Här föreslås den nuvarande infartsparkeringen bebyggas och att den flyttas längre söderut. Antagligen kommer naturmark att tas i anspråk då och läget blir sämre eftersom den kommer längre från busshållplatserna.

Miljökonsekvenser

Som det nämns i programmet finns inga krav på att göra en miljöbedömning, och därmed en miljökonsekvensbeskrivning (MKB), när man gör planprogram. Som vi nämnt tidigare förespråkar vi att Nacka kommun borde jobba med en fördjupad översiktsplan bl.a. av det skälet att en sådan miljöbedöms. Miljökonsekvenserna är ytligt beskrivna och man hänvisar hela mest till kommande utredningar. T.ex. visas en bullerkarta över dagsläget men inte över hur situationen blir med programförslaget där biltrafiken förutspås öka kraftigt. Erfarenheterna visar dessvärre att det är svårt att påverka planeringen när detaljplanearbetet startat. Det är av största vikt att ha en ordentlig och genomgripande analys av miljökonsekvenserna så att man kan styra planeringen från början utifrån vad som är bäst för miljön.

Ronny Fors

Ordförande Naturskyddsföreningen i Nacka